

ПО 14 ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні і поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	<i>Прикладна психологія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС / 120 годин Лекції – 18 годин, семінарські – 36 годин, самостійна робота – 66 годин</i>
Семестровий контроль / контрольні заходи	<i>Модульна контрольна робота, залік</i>
Розклад занять	<i>Лекції: 1 (перший тиждень) Практичні заняття: 2 (перший, другий тиждень)</i> https://roz.kpi.ua
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	https://psy.kpi.ua/nezhyńska/ <i>Нежинська Олена Олександрівна, доцент кафедри психології та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент</i>
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NzEzMTc5OTk1MDUz?cjc=bj2zf0v

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Зростання ролі суб'єктивного фактора в прогресі суспільного розвитку, динамізм суспільних процесів обумовили до вивчення про сутність людської особистості, шляхів її всебічного та гармонійного розвитку, особливості її матеріальної та духовної діяльності, впливу на природу і суспільство тощо в нових сучасних умовах.

Відповідно «Психологія особистості» сьогодні посідає гідне місце серед інших психологічних дисциплін, оскільки відбувається активний процес її розвитку як самостійної наукової дисципліни. Це дає змогу оволодіти фундаментальними основами важливих знань, набутти умінь і навичок з підготовки та проведення конкретних психологічних досліджень у практичній діяльності майбутніх психологів, оскільки більшість таких досліджень ґрунтуються на психологічних методах як ефективної конструктивної моделі наукового пошуку. У т.ч. це допоможе майбутнім фахівцям з'ясувати природу психологічних процесів та явищ, зрозуміти значення різних підходів,

поглядів і позицій вчених щодо розвитку та формування особистості, так і опрацювання сучасного досвіду психологічного аналізу особистості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія особистості» є методологічні підходи до вивчення проблеми особистості в сучасній психологічній науці, закономірності розвитку особистості у соціо- та персоногенезі, базові категорії та основні теорії особистості.

Метою навчальної дисципліни є формування наукових уявлень про природу особистості людини, її структуру, методи її дослідження та закономірності її розвитку з метою застосування цих знань у професійної діяльності.

Система теоретичних і практичних (семінарських) занять дає можливість вирішити такі **основні завдання**:

- сформувати у здобувачів вищої освіти науковий підхід до розуміння особистості людини та законів її функціонування;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із закономірностями, фактами, механізмами функціонування особистісного рівня психіки, сформувати розуміння провідних категорій курсу;
- здійснювати психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії «особистість-суспільство», «особистість-соціальна група», «особистість-особистість»;
- використовувати знання, поглиблювати їх та розвивати критичне мислення;
- рефлектувати особисті знання.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми метою дисципліни є **формування** у здобувачів вищої освіти:

загальних компетентностей:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 8);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засобів фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК 13);

фахових компетентностей:

- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2);
- здатність використовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (ФК 5);
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (ФК 7);
- здатність дотримуватися норм професійної етики (ФК 10);
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ФК 11).

Програмні результати навчання:

- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань (ПРН 2);
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання) (ПРН 9);

- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності (ПРН 13);
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН 15);
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним і демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності (ПРН 17);
- рефлексувати можливості власного інтелектуального потенціалу для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН 20).

Комунікація з викладачем є невід’ємною частиною освітнього процесу як під час навчальних занять, так і в межах консультацій, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується classroom.google.com., електронна пошта, загальні групи в соціальних мережах.

Ефективне засвоєння навчального матеріалу значною мірою залежить від активної співпраці здобувачів вищої освіти з викладачем під час лекцій та практичних занять. Консультації з даного курсу проводяться відповідно до розкладу, який можна знайти на офіційному сайті кафедри психології та педагогіки.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп’ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна «Психологія особистості» має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх компонентів: «Патопсихологія», «Основи психологічного консультування» тощо. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна створює основу для вивчення таких дисциплінами, як: «Психологія праці», «Організаційна психологія», «Психологія сім’ї».

Дисципліна перебуває у тісному зв’язку з іншими дисциплінами циклу професійної підготовки, завдяки чому створюється міцне підґрунтя для подальшого оволодіння знаннями з психологічних дисциплін.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СР
<i>I</i>	2	3	4	5
Тема 1. Проблема особистості у системі сучасного наукового знання	7	1	2	4
Тема 2. Огляд історії вивчення особистості	7	1	2	4

Тема 3. «Нова реальність» як сукупність умов становлення сучасної особистості	7	1	2	4
Тема 4. Основні категорії психології особистості	7	1	2	4
Тема 5. Концепції особистості у класичному психоаналізі та неофрейдизмі	7	1	2	4
Тема 6. Біхевіоральний підхід до вивчення особистості	7	1	2	4
Тема 7. Соціально-когнітивний та когнітивний підходи до вивчення особистості	7	1	2	4
Тема 8. Диспозиційний напрям у психології особистості	7	1	2	4
Тема 9. Гуманістичний напрям у психології особистості	6	1	2	3
Тема 10. Феноменологічний напрям дослідження особистості	6	1	2	3
Тема 11. Дослідження особистості у вітчизняній психології	6	1	2	3
Тема 12. Уявлення про особистість у соціологічних теоріях та антропології	6	1	2	3
Тема 13. Індивідуально-психологічні особливості особистості	9	2	4	3
Тема 14. Психічний розвиток та формування особистості	9	2	4	3
Тема 15. Мотиваційна сфера особистості	6	1	2	3
Тема 16. Духовність у розрізі сучасних психологічних досліджень особистості	6	1	2	3
Підготовка до МКР	4			4
Підготовка до заліку	6			6
Всього годин	120	18	36	66

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1. Базова література:

1. Генеза поняття «особистість» в українській психологічній науці: монографія / [В. В. Турбан, Л. З. Сердюк, В. В. Бушанський, В. В. Москаленко, Ж. М. Маценко та ін.]; за ред. В. В. Турбан. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 178 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723178/1/Генеза%20поняття%20ОСОБИСТИСТЬ%20В%20Українській%20психологічній%20науці.pdf>
2. Кацавець Р. С. Психологія особистості : Навч. посібн. Київ : Алерта, 2021. 134 с. URL : https://jurkniga.ua/contents/psikhologiya-osobistosti-navchalniy-posibnik.pdf?srsId=AfmBOoqutPN39L6_OpQSHyGCZLeaErYwRB2hwwQSZbYJQvCm5598zmvi
3. Мітіна С. В. Психологія особистості : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 274 с. URL : <https://lira-k.com.ua/preview/12629.pdf?srsId=AfmBOoo3HS7sCRRz2diA30iVK4QB8MENa0YLkcvQ8B2A343br7PYT76P>
4. Москалець В. П. Психологія особистості [Текст] : підручник. Київ : Ліра-К., 2021. 364 с. URL : https://lira-k.com.ua/preview/12676.pdf?srsId=AfmBOooorEPUf3FkzeMvkvIqelZPT1hfTyn8V6H1a20_qTmG8KO0kUCC
5. Особистість та її історія : колектив. монограф. / за ред. Н. В. Чепелєвої, М. В. Папучі. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 538 с. URL :

http://www.ndu.edu.ua/storage/2021/zahal_psy_lib/Особистість%20та%20її%20історія.pdf

4.2. Допоміжна література:

1. Варій М. Й. Психологія особистості: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 592 с. URL : <https://psychologdcp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/biblioteka/file7.pdf>
2. Зварич І. М., Чуйко Г. В., Колтунович Т. А. Екзистенційна та гуманістична психологія : навч. посібн. ; за наук. ред. В. Г. Панка. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 496 с.
3. Католик Г., Калька Н. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навч. посібн. Львів : ЛьвДУВС, 2022. 158 с. URL : <https://www.scribd.com/document/713797715/Католик-Психологія-особистості-Київ-Вища-школа>
4. Максименко С. Д. Загальна психологія. 3-є видання. Київ : Вид-во: ВД «Сварог». 2020. 272 с.
5. Психологія особистості : Навч. посібн. ; Уклад.: М. С. Міщенко. Умань : ПП Жовтий О. О., 2017. 110 с. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7716/1/psychologiya%20osobystosti.pdf>
6. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С. В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
7. Папуча М. В., Наконечна М. М. Проблема розвитку в психології особистості : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 52 с.
8. Папуча М. В., Наконечна М. М. Теоретичні основи психології особистості : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 60 с.
9. Психологія духовних практик [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. показч. / Східноєвроп. нац. ун-т, Факультет психології і соціології, Каф. заг. і соц. психології та соціології, Бібліотека ; уклад. Л. П. Дейнека ; упоряд. З. Ю. Крижановська. Луцьк, 2018. 154 назви.
10. Психологія особистості: навчальний посібник / укладачі Петухова І. О., Калениченко Р. А., Льовкіна О. Г. та ін. ; за заг. ред. Є. М. Суліми. Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. 338 с. (Серія “На допомогу студенту УДФСУ”; т. 80).
11. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL : <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>
12. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості: навч. посіб. Харків : «Контраст», 2019. 116 с.

Web-ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. URL : <http://psylib.kiev.ua/>
3. Сайт бібліотеки Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського. URL : <https://www.library.kpi.ua/>
4. Сайт журналу «Психологічний часопис». URL : <https://apsijournal.com/>

5. Сайт Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. URL : <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на самостійну роботу здобувачів освіти)
1.	Лекція 1. Тема 1. Проблема особистості у системі сучасного наукового знання. Психологія особистості як наука про закономірності формування, розвитку та функціонування особистісного рівня психіки індивіда. Предмет і завдання сучасної психології особистості її значення для життєдіяльності людини. Сучасні підходи до вивчення особистості. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Що вивчає психологія особистості? 2. Що є її предметом вивчення? 3. Які завдання сучасної психології особистості? 4. Яке місце психології особистості в системі наук? 5. Яке значення має психологія особистості для практичної діяльності психолога? 6. Які існують напрями дослідження особистості? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Тема 2. Огляд історії вивчення особистості. Три періоди в розвитку психологічних поглядів на особистість: філософсько-літературний, клінічний та експериментальний. Зміст цих трьох періодів. Найбільш відомі представники періодів та значення їх творчості. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрийте значення історії вивчення особистості у контексті розвитку психології особистості. 2. Опишіть сутність експериментального вивчення особистості Г. Айзенком. 3. Розкрийте значення для розвитку психології особистості розробки експериментальних процедур Г. Олпортом та Р. Кеттелом. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
2.	Лекція 2. Тема 3. «Нова реальність» як сукупність умов становлення сучасної особистості. Інформаційне суспільство – умови виникнення, проблеми та головні характеристики. Цифрова реальність. Вплив зростаючого рівня невизначеності на розвиток сучасної людини. Толерантність до невизначеності. Зміна уявлень про людину, її природу та базові характеристики. Постлюдина та постлюдство: особливості прояву (філософські погляди на проблему). Трансформація гуманізму. Сучасні тенденції у вихованні. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Які фундаментальні зміни відбуваються у сучасних суспільствах? 2. Чому філософи та вчені ставлять питання про виникнення нової якості

	людини? 3. Як інформаційне суспільство впливає на розвиток сучасної особистості? 4. У чому полягає проблема збільшення рівня невизначеності людського життя? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Тема 4. Основні категорії психології особистості. Основні положення про природу людини. Зміст та співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність», «суб'єкт діяльності», «персона». Різниця у розумінні цих категорій у різних наукових школах. Загальні положення у визначенні особистості за Л. Х'єлом та Д. Зіглером. Проблема емпіричної валідазації психологічних теорій особистості. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Дайте визначення поняттям «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність», «суб'єкт діяльності». 2. Розкрийте основні напрями дослідження людини. 3. У чому полягає проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості людини? 4. Назвіть підструктури психологічної структури особистості. 5. Назвіть сучасні теорії особистості. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
3.	Лекція 3. Тема 5. Концепції особистості у класичному психоаналізі та неофрейдизмі. Психоаналіз З. Фрейда. Зміст основних категорій. Створення психодинамічної теорії особистості; етапи психосексуального розвитку. Розвиток ідей З. Фрейда у рамках теорії об'єктних відносин (М. Кляйн, М. Малер, Д.В. Винникотт), его-психології (Х. Кохут, Е. Еріксон), індивідуальній психології А. Адлера, аналітичній психології Г. Юнга, соціокультурної психології Карен Хорні, структурному психоаналізі (Ж. Лакан, Ж.-А. Міллер) Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Які погляди на структуру особистості були в З. Фрейда? 2. У чому суть теорії психосексуального розвитку? 3. У чому відмінність поглядів на особистість неофрейдистів і З. Фрейда? 4. Головні поняття та ідеї аналітичної психології К. Юнга. 5. Головні поняття та ідеї індивідуальної психології А. Адлера. 6. Головні поняття та ідеї соціокультурної психології Карен Хорні. 7. Головні поняття та ідеї гуманістичного психоаналізу Е. Фромма. 8. Головні ідеї структурного психоаналізу. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Тема 6. Біхевіоральний підхід до вивчення особистості. Джон Уотсон як основоположник біхевіорального спрямування теорії особистості. Основні положення класичного біхевіоризму. Теорія оперантного навчання Б.Ф. Скіннера. Основні положення теорії Скіннера. Поняття респондентної та оперантної поведінки. Навчання та режими підкріплення. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Основні положення Уотсона про природу людини. 2. Типи підкріплення за Скіннером. 3. Біологічний зворотний зв'язок. 4. Жетонна система винагороди. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.

4.	Лекція 4. Тема 7. Соціально-когнітивний та когнітивний підходи до вивчення особистості. Соціально-когнітивна теорія особистості Альберта Бандури. Навчання через моделювання. Підкріплення у навчання через спостереження. Теорія соціального навчання Джуліан Роттера. Основна формула прогнозу поведінки. Інтернальний та екстернальний локус контролю. Когнітивна теорія особистості Джорджа Келлі. Конструктивний альтернативізм. Особистісні конструкти: моделі дійсності. Основний постулат теорії особистісного конструкту Келлі та висновки з нього. Типи особистісних конструктів за Келлі. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Основні засади соціально-когнітивної теорії А. Бандури. 2. Основні засади теорії соціального навчання. 3. Основний постулат теорії особистісного конструкту Келлі. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Тема 8. Диспозиційний напрям у психології особистості. Гордон Олпорт: диспозиційна теорія особистості. Загальні уявлення теорії Г. Олпорта. Поняття особистості концепції. Реймонд Кеттел: структурна теорія особистості. Загальні принципи теорії характеристик особистості. Структурні принципи: категорії характеристик особистості. Ганс Айзенк: теорія типів особистості. Основні типи особистості Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Загальна характеристика диспозиційного напрямку у психології особистості. 2. Основні положення диспозиційної теорії особистості. 3. Теорія типів особистості Ганса Айзенка. 4. Загальні положення теорії рис особистості Раймонда Кеттела. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
5.	Лекція 5. Тема 9. Гуманістичний та екзистенціальний напрям у психології особистості. Гуманістична психологія А.Г. Маслоу. Головні принципи гуманістичної психології. Ієрархія потреб. Дефіцитарна мотивація та мотивація зростання. Особистість у логотерапії Віктора Франкла. Екзистенційна психологія Ролло Мея. Екзистенційна персонологія. С.Р. Мадді. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Загальна характеристика гуманістичного напрямку. 2. Теорія самоактуалізації А. Маслоу. 3. Ієрархія потреб за А. Маслоу. 4. Загальна характеристика вчення В. Франкла. 5. Характеристика уявлень про особистість у С. Мадді. 6. Категорії «буття-в-світі» та «небуття» у поглядах Р. Мея. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Тема 10. Феноменологічний напрям дослідження особистості. Феноменологічна теорія Карла Роджерса. Погляди Роджерса на природу людини. Я-концепція за Роджерсом. Клієнт-центрована терапія. Вплив клієнт-центрованого підходу на консультативні, медіаційні, фасилітативні та педагогічні практики. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки:

	1. Значення суб'єктивного досвіду у теорії Роджерса. 2. Розуміння Роджерсом природи людини. 3. Я-концепція та її розвиток. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
6.	Лекція 6. Тема 11. Дослідження особистості у вітчизняній психології. Погляди вітчизняних учених на психологічну структуру особистості. Вклад Г. С. Костюка у розвиток персонології. М. І. Боришевський: теорія особистості у вимірах самосвідомості та духовності. Концепція особистості в раціогуманістичній психології Г. А. Балла. Теорія особистісного змінення П. В. Лушина. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Три різновиди середовища за Г. С. Костюком. 2. Дослідження особистості у наукових роботах С. Д. Максименка. 3. Дослідження особистості у наукових працях О.І. Бондарчук. 4. Сучасні дослідження особистості в інших роботах вітчизняних науковців. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Тема 12. Уявлення про особистість у соціологічних теоріях та антропології. Рольова теорія особистості (Я. Морено, Р. Лінтон, Т. Парсонс, Р. Мертон). Концепція "дзеркального Я" Чарльза Кулі і Джорджа Міда. Культура як модель особистості у роботах Рут Бенедикт. Культура і особистість у дослідження Маргарет Мід. Теорія трьох типів культур, що принципово по різному впливають на розвиток дитини. Пластичність людської психіки. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Ключові положення рольової теорії особистості. 2. Поняття про рольовий конфлікт. 3. Типи рольових конфліктів. 4. Поняття про «дзеркальне-Я». 5. Розвиток ідеї «дзеркального-Я» Дж. Мідом. 6. Індивід як "мікрокосм культури" за Р. Бенедикт. 7. Дослідження дитинства у творах М. Мід. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
7.	Лекція 7. Тема 13. Індивідуально-психологічні особливості особистості. Поняття «темперамент» і «характер». Емоційно-вольова сфера особистості. Здібності особистості: умови розвитку та формування. Обдарованість. Талант. Геніальність. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрийте сутність поняття «темперамент» та «характер». 2. Опишіть особливості емоційно-вольової сфери особистості. 3. Висвітліть значення вольових якостей у планах і досягненнях людини. 4. Значення типу темпераменту у життєдіяльності особистості. 5. Опишіть різницю між індивідуально- та соціально-психологічними властивостями особистості. 6. Розкрийте сутність поняття «обдарованість», «талант», «геніальність». 7. Висвітліть проблеми, які можуть виникнути у обдарованих, талановитих або геніальних людей. 8. Назвіть умови розвитку здібностей особистості.

	II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
8.	Лекція 8. Тема 14. Психічний розвиток та формування особистості. Поняття про психічний розвиток. Співвідношення понять “розвиток”, “дозрівання”, “формування”, “становлення”. Основні закономірності та фактори психічного розвитку. Сутність поняття «соціальна ідентичність». Теорії та концепції ідентичності та соціальної ідентичності (Е. Еріксон, Дж.Тернер, А. Тешфел, Е. Фромм та ін.). Процес соціалізації у соціальній психології та психології особистості. Формування особистості. Самокатегоризація. Особливості діяльності та спілкування особистості. Саморегуляція діяльності та поведінки особистості. Локус контролю. Проблема співвідношення навчання і розвитку. Відхилення у розвитку та психічні аномалії у поведінці та діяльності особистості. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрийте різницю між поняттями «формування» та «розвиток». 2. Розкрийте основні фактори психічного розвитку людини. 3. Розкрийте особливості формування особистості. 4. Опишіть головні положення концепцій соціальної ідентичності. 5. Розкрийте значення діяльності для розвитку особистості. 6. Висвітліть особливості та види локус контролю особистості. 7. Розкрийте поняття «саморегуляція» та «самоконтроль». 8. Опишіть особливості відхилення у розвитку особистості. 9. Надайте характеристику психічних аномалій у поведінці та діяльності особистості. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
9.	Лекція 9. Тема 15. Мотиваційна сфера особистості. Сучасні теорії мотивації. Змістові та процесуальні теорії. Визначення потреб в різних теоріях. Ієрархія потреб А. Маслоу. Теорія двох чинників Ф. Герцберга. Теорія потреб С. Альдерфера. Теорія потреб Д. МакКлеланда. Теорія очікувань Віктора Врума. Теорія справедливості. Комплексна теорія Портера-Лоулера. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Зміна уявлень про мотивацію у сучасній психології. 2. Відмінності між процесуальними та змістовими теоріями мотивації. 3. Головні положення теорії А. Маслоу. 4. Головні положення теорії Д. МакКлеланда. 5. Головні положення теорії В. Врума. 6. Головні положення теорії справедливості. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Тема 16. Духовність у розрізі сучасних психологічних досліджень особистості. Духовні аспекти вивчення особистості. Мультидисциплінарність вивчення проблеми духовності. Вплив досягнень сучасної науки на уявлення про духовність. Системний підхід до вивчення духовності. Класифікація ознак духовності та особливості їхніх проявів у поведінці за М. Й. Боришевським. Сучасний стан розробки проблеми пошуку сенсу життя особистості. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Підходи до розуміння духовності у психології. 2. Методологічні проблеми вивчення духовності.

	3. Ознаки духовності. 4. Проблема сенсу життя у сучасній психології. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
--	---

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

спираючись на теоретичні знання, здобувач вищої освіти повинен опанувати наступними вміннями і навичками: визначати основні завдання психології у розбудові сучасного українського суспільства та аналізувати психічні процеси, а також сформулювати у здобувачів вищої освіти:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
- здатність самостійно обирати й застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій для психологічного дослідження;
- здатність аналізувати й оцінювати достовірність одержаних результатів психологічних досліджень, формулювати на їх основі аргументовані висновки та рекомендації;
- здатність презентувати результати власних досліджень усно і письмово, за допомогою мультимедійних засобів;
- здатність бути критичним і самокритичним.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на самостійну роботу здобувачів освіти)
1.	Семінарське заняття 1. Тема 1. Проблема особистості у системі сучасного наукового знання. 1. Психологія особистості як наука про закономірності формування, розвитку та функціонування особистості людини. 2. Предмет і завдання сучасної психології особистості її значення для життєдіяльності людини. 3. Сучасні підходи до вивчення особистості. Практична частина. 1. Групова дискусія на тему «Психологія особистості» як науково-психологічна дисципліна. 2. Психологічний дискурс «Проблема особистості у системі сучасного наукового знання». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Що вивчає психологія особистості? 2. Що є предметом сучасної психології особистості? 3. Які завдання сучасної психології особистості? 4. Яке місце психології особистості в системі наук? 5. Яке значення має психологія особистості для практичної діяльності психолога? 6. Які існують напрями дослідження особистості?
2.	Семінарське заняття 2. Тема 2. Огляд історії вивчення особистості. 1. Три періоди в розвитку психологічних поглядів на особистість: філософсько-літературний, клінічний та експериментальний. 2. Зміст цих періодів. 3. Найбільш відомі представники та значення їх творчості. Практична частина. 1. У малих групах здійсніть порівняльний аналіз трьох періодів розвитку психології особистості. 2. Охарактеризуйте кілька провідних представників кожного з періодів (зробіть

	презентацію). Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрийте значення історії вивчення особистості у контексті розвитку психології особистості. 2. Опишіть сутність експериментального вивчення особистості Г. Айзенком. 3. Розкрийте значення для розвитку психології особистості розробки експериментальних процедур Г. Олпортом та Р. Кеттелом.
3.	Семінарське заняття 3. Тема 3. «Нова реальність» як сукупність умов становлення сучасної особистості. 1. Умови виникнення, проблеми та головні характеристики «Інформаційного суспільства». 2. Що таке «цифрова реальність». 3. У чому виражається вплив зростаючого рівня невизначеності на розвиток сучасної людини. 4. Зміст терміну «толерантність до невизначеності». 5. У чому полягає зміна уявлень про людину, її природу та базові характеристики. 6. Що означає проблема постлюдини та постлюдства. 7. Розкрийте зміст сучасної трансформації гуманізму. Практична частина. 1. Після обговорення в малих групах зазначте (як висновки групи), які відкриття, події та світоглядні зміни, на вашу думку, найбільше вплинули на розвиток сучасної молоді людини. 2. Підготуйте повідомлення на тему «Як я толерую невизначеність у своєму житті». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Надайте розгорнуту характеристику поняттю «інформаційне суспільство». 2. Описати, які саме зміни у суспільному житті забезпечує цифрова реальність. 3. Висвітлити, як сучасна людина толерує невизначеність. 4. Які фундаментальні зміни відбуваються у сучасних суспільствах? 5. Чому філософи та вчені ставлять питання про виникнення нової якості людини? 6. Як інформаційне суспільство впливає на розвиток сучасної особистості? 7. У чому полягає проблема збільшення рівня невизначеності людського життя?
4.	Семінарське заняття 4. Тема 4. Основні категорії психології особистості. 1. Основні положення про природу людини. 2. Зміст та співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність», «суб'єкт діяльності», «персона». 3. Різниця у розумінні цих категорій у різних наукових школах. 4. Загальні положення у визначенні особистості за Л. Х'єлом та Д. Зіглером. Практична частина. 1. У малих групах, використовуючи наявні інформаційні ресурси, обговорити різницю між базовими категоріями психології особистості та презентувати підсумки обговорення. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Порівняйте поняття «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність», «суб'єкт діяльності». 2. У чому полягає проблема співвідношення біологічного і соціального в структурі особистості людини? 3. Сучасні теорії особистості – варіанти систематизації.
5.	Семінарське заняття 5. Тема 5. Концепції особистості у класичному психоаналізі та неофрейдизмі. 1. Психоаналіз З. Фрейда.

	- Зміст основних категорій психоаналізу. Психодинамічна теорія особистості. - Розвиток ідей З. Фрейда в рамках теорії об'єктних відносин (М. Кляйн, М. Малер, Д.В. Винникотт). - Его-психологія (Г. Фрейд, Х. Кохут, Е. Еріксон). - Індивідуальній психології А. Адлера. - Аналітичній психології Г. Юнга. - Соціокультурної психології Карен Хорні. - Структурний психоаналізі (Ж. Лакан, Ж.-А. Міллер). Практична частина. - Обговорити у малих групах та задати 6 питань до статі С. Д. Максименко «Психоаналітичні теорії розвитку особистості та психіки». - Підготувати презентації з головними ідеями неопрейдистських теорій особистості. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: - Структура особистості по З. Фрейду. - Головні поняття та ідеї аналітичної психології К. Юнга. - Головні поняття та ідеї індивідуальної психології А. Адлера. - Головні поняття та ідеї соціокультурної психології К. Хорні. - Головні поняття та ідеї гуманістичного психоаналізу Е. Фромма. - Головні ідеї структурного психоаналізу Ж. Лакана.
6.	Семінарське заняття 6. Тема 6. Біхевіоральний підхід до вивчення особистості. - Основні положення класичного біхевіоризму Джона Уотсона. - Теорія оперантного навчання Б.Ф. Скіннера. - Поняття респондентної та оперантної поведінки. Навчання та режими підкріплення. Практична частина. - Розкрити специфіку розуміння особистості у біхевіоральному підході (групове обговорення). Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: - Сформулюйте основні положення Уотсона про природу людини. - Які існують типи підкріплення за Скіннером? - Що таке біологічний зворотний зв'язок. - Як функціонує жетонна система винагороди.
7.	Семінарське заняття 7. Тема 7. Соціально-когнітивний та когнітивний підходи до вивчення особистості. - Соціально-когнітивна теорія особистості Альберта Бандури. - Теорія соціального навчання Джуліан Роттера. - Інтернальний та екстернальний локус контролю. - Когнітивна теорія особистості Джорджа Келлі. - Типи особистісних конструктів за Келлі. Практична частина. - Зробити порівняльну характеристику теорій Бандури та Роттера. - Презентувати головні положення теорії Дж. Келлі. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: - Навчання через моделювання. Підкріплення у навчання через спостереження. - Основна формула прогнозу поведінки. - Конструктивний альтернативізм. Особистісні конструкти: моделі дійсності. - Основний постулат теорії особистісного конструкту Келлі та висновки з нього.
8.	Семінарське заняття 8. Тема 8. Диспозиційний напрям у психології особистості. - Гордон Олпорт: диспозиційна теорія особистості. Загальні уявлення. - Реймонд Кеттел: структурна теорія особистості.

	3. Ганс Айзенк: теорія типів особистості. Практична частина. 1. У малих групах обговорити та презентувати порівняльну характеристику теорії Олпорта та Кеттела. 2. Практичне знайомство з методикою визначення типів темпераменту Айзенка. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Поняття особистості концепції. 2. Загальні положення теорії рис особистості Раймонда Кеттела. 3. Структурні принципи: категорії характеристик особистості. 4. Основні типи особистості за Айзенком.
9.	Семінарське заняття 9. Тема 9. Гуманістичний та екзистенціальний напрям у психології особистості. 1. Загальна характеристика гуманістичного напрямку. 2. Теорія самоактуалізації Абрахама Маслоу. Ієрархія потреб за Маслоу. 3. Загальна характеристика вчення Віктора Франкла. 4. Характеристика уявлень про особистість у Сальваторе Мадді. 5. Категорії «буття-в-світі» та «небуття» у поглядах Ролло Мея. Практична частина. 1. Есе за підсумками знайомство з твором В. Франкла «Сказати життю Так!». 2. Обговорення книги А. Маслоу «Мотивація і особистість». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Гуманістичний та екзистенціальний напрям у психології особистості. 2. Гуманістична психологія А. Г. Маслоу. 3. Головні принципи гуманістичної психології. 4. Ієрархія потреб. 5. Дефіцитарна мотивація та мотивація зростання. 6. Особистість у логотерапії Віктора Франкла. 7. Екзистенційна психологія Ролло Мея. 8. Екзистенційна персонологія. С. Р. Мадді.
10.	Семінарське заняття 10. Тема 10. Феноменологічний напрям дослідження особистості. 1. Феноменологічна теорія Карла Роджерса. 2. Погляди Роджерса на природу людини. 3. Я-концепція за Роджерсом. 4. Клієнт-центрована терапія. Практична частина. 1. Написання есе на тему: «Вплив клієнт-центрованого підходу на консультативні, медіаційні, фасилітативні та педагогічні практики». 2. Групове обговорення після перегляду семінару «Основні складові клієнт-центрованої терапії. Як це працює? (Ведучий Ігор Слободянюк)» https://www.youtube.com/watch?v=_9k4FaKWPLI. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрийте значення суб'єктивного досвіду у теорії Роджерса. 2. В чому сутність розуміння Роджерсом природи людини. 3. Я-концепція та її розвиток у теорії К. Роджерса.
11.	Семінарське заняття 11. Тема 11. Дослідження особистості у вітчизняній психології. 1. Погляди вітчизняних учених на психологічну структуру особистості. 2. Вклад Г. С. Костюка у розвиток персонології. 3. М. І. Боришевський: теорія особистості у вимірах самосвідомості та духовності.

	4. Концепція особистості в раціогуманістичній психології Г. А. Балла. 5. Теорія особистісного змінення П. В. Лушина. Практична частина. 1. Розробити план виступу на тему «Теорії особистості в українській психології». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Три різновиди середовища за Г. С. Костюком. 2. Дослідження особистості у наукових роботах С. Д. Максименка. 3. Дослідження особистості у наукових працях О.І. Бондарчук. 4. Сучасні дослідження особистості в інших роботах вітчизняних науковців.
12.	Семінарське заняття 12. Тема 12. Уявлення про особистість у соціологічних теоріях та антропології. 1. Рольова теорія особистості (Я. Морено, Р. Лінтон, Т. Парсонс, Р. Мертон). 2. Концепція "дзеркального Я" Чарльза Кулі і Джорджа Міда. 3. Культура як модель особистості у роботах Рут Бенедикт. 4. Культура і особистість у дослідження Маргарет Мід. Практична частина. 1. Обговорення фрагменту твору М. Мід «Культура і світ дитинства». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрити зміст теорії трьох типів культур за М. Мід. 2. Уявлення М. Мід про пластичність людської психіки. 3. Розкрийте суть рольової теорії особистості. 4. Огляд психологічної складової творчої спадщина Р. Бенедикт.
13.	Семінарське заняття 13. Тема 13. Індивідуально-психологічні особливості особистості. 1. Темперамент і характер. 2. Емоційно-вольова сфера особистості. Практична частина. 1. Реферат на тему «Умови розвитку індивідуально-психологічних властивостей особистості». 2. Доповідь на тему «Роль емоцій у житті особистості». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрийте сутність поняття «темперамент» та «характер». 2. Опишіть особливості емоційно-вольової сфери особистості. 3. Висвітліть значення вольових якостей у планах і досягненнях людини. 4. Зазначте значення типу темпераменту у життєдіяльності особистості.
14.	Семінарське заняття 14. Тема 13. Індивідуально-психологічні особливості особистості. 1. Здібності: умови розвитку та формування. 2. Обдарованість. Талант. Геніальність. Практична частина. 1. Доповідь на тему «Необхідність розвитку індивідуально-психологічних та соціально-психологічних властивостей особистості». 2. Доповідь на тему «Здібності особистості, їх важливість і можливі причини втрат». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Опишіть різницю між індивідуально- та соціально-психологічними властивостями особистості. 2. Розкрийте сутність поняття «обдарованість», «талант», «геніальність». 3. Висвітліть проблеми, які можуть виникнути у обдарованих, талановитих або геніальних людей. 4. Назвіть умови розвитку здібностей особистості.

15.	Семінарське заняття 15. Тема 14. Психічний розвиток та формування особистості. 1. Поняття про психічний розвиток. Співвідношення понять “розвиток”, “дозрівання”, “формування”, “становлення”. 2. Основні закономірності та фактори психічного розвитку. 3. Сутність поняття «соціальна ідентичність». Теорії та концепції ідентичності та соціальної ідентичності (Е. Еріксон, Дж.Тернер, А. Тешфел, Е. Фромм та ін.). 4. Процес соціалізації у соціальній психології та психології особистості. 5. Формування особистості. Самокатегоризація. Практична частина. 1. Створити порівняльну таблицю основних теорій розвитку особистості. 2. Реферат на тему «Розуміння процесу соціалізації у соціальній психології та психології особистості». 3. Групова дискусія на тему «Порівняльний аналіз концептів індивідуальної та групової ідентичності». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрийте різницю між поняттями «формування» та «розвиток». 2. Розкрийте основні фактори психічного розвитку людини. 3. Розкрийте особливості формування особистості. 4. Опишіть головні положення концепцій соціальної ідентичності.
16.	Семінарське заняття 16. Тема 14. Психічний розвиток та формування особистості. 1. Особливості діяльності та спілкування особистості. 2. Саморегуляція діяльності та поведінки особистості. Локус контролю. 3. Проблема співвідношення навчання і розвитку. 4. Відхилення у розвитку та психічні аномалії у поведінці та діяльності особистості. Практична частина. 1. Доповідь на тему «Соціальний характер». 2. Доповідь на тему «Саморегуляція діяльності та поведінки особистості: особливості, переваги у професійній діяльності психолога». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрийте значення діяльності для розвитку особистості. 2. Висвітліть особливості та види локус контролю особистості. 3. Розкрийте поняття «саморегуляція» та «самоконтроль». 4. Опишіть особливості відхилення у розвитку особистості. 5. Надайте характеристику психічних аномалій у поведінці та діяльності особистості.
17	Семінарське заняття 17. Тема 15. Мотиваційна сфера особистості. 1. Сучасні теорії мотивації у психології та менеджменті. 2. Змістові та процесуальні теорії. 3. Визначення потреб в різних теоріях. 4. Ієрархія потреб А. Маслоу. 5. Теорія двох чинників Ф. Герцберга. 6. Теорія справедливості. 7. Комплексна теорія Портера-Лоулера. Практична частина. 1. Створити порівняльну таблицю перелічених вище теорій мотивації. Презентувати та обговорити її у групі. Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Порівняти теорії: потреб С. Альдерфера та Д. МакКлеланда.

	2. Розкрити головні положення теорія очікувань Віктора Врума. 3. Які відбулись зміни уявлень про мотивацію у сучасній психології. 4. Продемонструвати відмінності між процесуальними та змістовими теоріями мотивації. 5. Розкрити головні положення теорії А. Маслоу. 6. Розкрити головні положення теорії справедливості.
18.	Семінарське заняття 18. Тема 16. Духовність у розрізі сучасних психологічних досліджень особистості. 1. Духовні аспекти вивчення особистості. 2. Мультидисциплінарність вивчення проблеми духовності. 3. Вплив досягнень сучасної науки на уявлення про духовність. 4. Системний підхід до вивчення духовності. 5. Класифікація ознак духовності та особливості їхніх проявів у поведінці за М. Й. Боришевським. 6. Сучасний стан розробки проблеми пошуку сенсу життя особистості. Практична частина. 1. Обговорити у малих групах власний досвід знайомства з проблемою пошуку сенсу життя. 2. Написати есе «Рефлексія: зміни, які відбулися у власному світогляді, світогляді українців та людей різних країн за роки війни в Україні». Завдання на самостійну роботу здобувачів освіти: 1. Розкрийте сутність наукових підходів до розуміння духовності у психології. 2. Які методологічні проблеми виникають при вивченні духовності? 3. Які ви можете назвати ознаки духовності. 4. У чому полягає проблема сенсу життя у сучасній психології.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Психологія особистості» включає: поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; проведення досліджень за методиками, з якими знайомилися на практичних заняттях.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- робота з довідковою літературою.

Види самостійної роботи здобувача освіти:

- підготовка до аудиторних занять – 56 год;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
- підготовку до заліку – 6 год.

Загалом – 66 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача вищої освіти формують: робота на семінарах і вчасна здача відповідей на тестові завдання модульної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам освіти важливо відвідувати лекції, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях вкрай необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. У разі пропуску семінарського заняття обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі практичні завдання до теми.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології та педагогіки.

Здобувач вищої освіти на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану телефона, ноутбуку, гаджета чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки здобувача вищої освіти не з кращого боку.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем дисципліни «Психологія особистості», представлених в силабусі. Вітаються питання від здобувачів вищої освіти до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим здобувачам вищої освіти або загалом аудиторії. Допускається діалог між здобувачами вищої освіти і викладачем на лекції.

На семінарських (практичних) заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання щодо методології та методів проведення психологічного дослідження. Під час семінарських (практичних) занять викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях здобувачів вищої освіти, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання з теми семінарського (практичного) заняття.

При викладанні курсу «Психологія особистості» передбачено поєднання таких **форм і методів навчання**, як лекції, лекції-аналіз конкретної ситуації, інтерактивні методи. На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету, зокрема, передбачено розгляд конкретних ситуацій, презентації доповідей, виступ за темою індивідуального завдання у формі презентації, виступ-інформування за темами семінарських занять, семінари з індивідуальною та груповою роботою. На семінарських заняттях застосовуються методи і форми роботи: робота в парах, робота в групах, круглий стіл, ситуаційні задачі, групові дискусії при вивченні проблемних питань (розгляд кейсів, фільм-аналіз, обговорення), оцінка та пояснення психологічних феноменів (наприклад, індивідуальність, психологічна типологія, психологічні характеристики, диференціація та порівняльний аналіз).

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти: опрацювання лекційного матеріалу та робота з додатковою літературою. Підготовка до семінарських занять: самостійне опрацювання додаткової літератури до тем лекційного курсу; самостійне опрацювання питань для підготовки до занять (самоконтроль засвоєння змісту лекційного

курсу; пошук додаткових джерел інформації по темі практичного заняття (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) в бібліотеках та в електронному вигляді (в мережі Internet).

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи.

Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях тощо. Відповіді здобувача освіти повинні свідчити про його самостійність (демонструвати ознаки самостійності виконання здобувачем роботи), відсутність ознак повторюваності та плагіату, тобто відповідати вимогам доброчесності.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання здобувачами вищої освіти індивідуальних навчальних планів згідно графіка навчального процесу.

Семестровий контроль: залік.

PCO з дисципліни «Психологія особистості», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розробленого за типом PCO-1 і складається з:

- 1) роботи на семінарських (практичних) заняттях – відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії;
- 2) складання модульної контрольної роботи.

Оцінювання та контрольні заходи

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

За встановленими в РСО критеріями та результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/32>

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на **семінарських** заняттях виставляється викладачем під час **першого і другого календарного контролю** – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача вищої освіти станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 8 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на 14 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу вищої освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Модульна контрольна робота (МКР) складається з 28 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній (передостанній) лекції. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти визначені у положенні про РСО з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача вищої освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими Університетом.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти

Вивчення курсу «Психологія особистості» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи психологічних знань, основних понять за темами, ознайомлення з навчально-методичними матеріалами.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись зі змістом матеріалу підручника. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач вищої освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку,

виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в Університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом, к. психол. н., доцентом кафедри психології та педагогіки Нежинською Оленою Олександрівною.

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 15 від 31.05.2024 р.).

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

РСО з дисципліни «Психологія особистості», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розробленого за типом РСО-1 і складається з:

- 1) роботи на семінарських (практичних) заняттях – відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії;
- 2) складання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає 72 (кількість балів на 1 занятті – 4):

активна участь у проведенні заняття; надання повної, аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів освіти у процесі дискусії; участь у вирішенні практичних завдань (робота в групах, круглий стіл, ситуаційні задачі, групові дискусії при вивченні проблемних питань (розгляд кейсів, обговорення)	4
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі, ознаки повторюваності при обґрунтуванні при вирішенні практичних завдань	2-3
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування (менше 60% потрібної інформації), відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0-1 (< 60%)

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на 8-му й 14-му тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача освіти станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 8 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на 14 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу освіти на занятті або в його особистому кабінеті електронного «Кампусу».

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 28, максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

На 14-15 тижні семестру здобувачі вищої освіти виконують модульну контрольну роботу. Модульна контрольна робота виконується на лекційному занятті. МКР містить 28 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Задача здобувача освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Здобувач вищої освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 28)	1
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 28)	0

вірно виконано всі тестові завдання	28
вірно виконано більше 60% тестових завдань	17-27
вірно виконано менш 60% тестових завдань	0

Умови допуску до семестрового контролю: необхідною умовою допуску до заліку є рейтинг (Rc) не менше 60% від RC.

Семестровий контроль:

Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру **60 і більше балів** мають можливість:

а) отримати залікову оцінку (залік) відповідно до набраного рейтингу (рейтингові бали переводяться до оцінки згідно із таблицею та заносяться до відомості семестрового контролю);

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки (при цьому попередній рейтинг здобувача освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи).

Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру менше **60 балів, але виконали умови допуску**, виконують залікову контрольну роботу.

Залікова контрольна робота складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни та виконується письмово.

Залікова контрольна робота проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувачу вищої освіти лише під час проведення заліку. Залікова контрольна робота містить 100 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Задача здобувача вищої освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Максимальна кількість балів складає 100 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 100)	1
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 100)	0

Для отримання відповідних оцінок (ECTS та традиційних) рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Перелік питань до залікової контрольної роботи

1. Предмет і завдання курсу «Психологія особистості».
2. Співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність» «суб'єкт діяльності».
3. Функції психологічних теорій особистості.
4. Критерії оцінки теорії особистості (за Х'елом та Зіглером).
5. Проблема емпіричної валідазації психологічних теорій особистості.
6. Сутність поняття «особистість» у психодинамічних теоріях особистості.
7. Сутність поняття «особистість» у когнітивних теоріях особистості.
8. Сутність поняття «особистість» у гуманістичних теоріях особистості.
9. Сутність поняття «особистість» у вітчизняних теоріях особистості.
10. Структура особистості у психоаналітичній теорії особистості З. Фрейда.
11. Сутність поняття «особистість»: біхевіористичний підхід.
12. Структура особистості в когнітивних теоріях особистості.
13. Структура особистості у вітчизняній психології.
14. Загальна характеристика соціально-когнітивної теорії особистості Альберта Бандури.
15. Загальна характеристика теорії соціального навчання Джуліана Роттера.
16. Інтернальний та екстернальний локус контролю.
17. Загальна характеристика когнітивної теорії особистості Джорджа Келлі.
18. Джерело активності особистості у різних психологічних теоріях особистості.
19. Порівняльний аналіз розуміння особистості представниками гуманістичної психології та психоаналітичного підходу.
20. Поняття про психологічний захист.
21. Індивідуальність особистості та її розвиток.
22. Форми прояву спрямованості особистості.
23. Ціннісні орієнтації як змістовна характеристика мотиваційної сфери особистості.
24. Джерело активності особистості за різними психологічними концепціями у вітчизняній психології.
25. Сутність ієрархічної теорії мотивації А. Маслоу.
26. Розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості у вітчизняних теоріях особистості.
27. Мотивація і діяльність особистості у різних психологічних теоріях.
28. Визначення потреб в різних теоріях.
29. Теорія двох чинників Ф. Герцберга.
30. Теорія справедливості.
31. Комплексна теорія Портера-Лоулера.
32. Становлення і розвиток особистості з позиції психоаналізу.
33. Становлення і розвиток особистості з позиції біхевіоризму.
34. Умови становлення і розвитку особистості: гуманістична психологія.
35. Умови становлення і розвитку особистості з погляду вітчизняних психологів.
36. Основні психосоціальні стадії розвитку особистості за Е. Еріксоном.
37. Стадії розвитку особистості за Д. Ельконіним.
38. Стадії розвитку особистості за Г. С. Костюком.
39. Класифікація особистостей в різних теоріях.
40. Психологія відносин особистості в різних теоріях.
41. Діяльнісний підхід до особистості в різних теоріях.
42. Концепція спрямованості особистості в різних теоріях.
43. Вклад Г. С. Костюка у розвиток персонології.

44. Теорія особистості у вимірах самосвідомості та духовності М. І. Боришевського.
45. Концепція особистості в раціогуманістичній психології Г. А. Балла.
46. Головні положення теорії особистісного змінення П. В. Лушина.
47. Поняття Его-ідентичності у теорії Е. Еріксона.
48. Теорії ідентичності й ідентифікації в когнітивно-орієнтованій психології.
49. Концепція соціальної ідентичності А. Тешфела.
50. Теорія самокатегоризації Дж. Тернера.
51. Е. Фромм про «кризу ідентичності» в індустріальному суспільстві.
52. Особливості понять «темперамент» і «характер».
53. Емоційно-вольова сфера особистості.
54. Здібності: умови розвитку та формування.
55. Обдарованість особистості.
56. Талановита особистість: особливості, відмінності від інших.
57. Геніальна особистість: переваги та недоліки.
58. Основні закономірності та фактори психічного розвитку.
59. Процес соціалізації у соціальній психології та психології особистості.
60. Саморегуляція діяльності та поведінки особистості. Локус контролю.
61. Проблема співвідношення навчання і розвитку.
62. Відхилення у розвитку особистості.
63. Психічні аномалії у поведінці та діяльності особистості.
64. Концепція соціального характеру Е. Фромма.
65. Критерії психологічно зрілої особистості з позиції гуманістичної психології.
66. Загальна характеристика гуманістичного напрямку.
67. Теорія самоактуалізації Абрахама Маслоу. Ієрархія потреб за Маслоу.
68. Загальна характеристика вчення Віктора Франкла.
69. Характеристика уявлень про особистість у Сальваторе Мадді.
70. Категорії «буття-в-світі» та «небуття» у поглядах Роло Мея.
71. Рольова теорія особистості (Я. Морено, Р. Лінтон, Т. Парсонс, Р. Мертон).
72. Концепція «дзеркального Я» Чарльза Кулі і Джорджа Міда.
73. Культура як модель особистості у роботах Рут Бенедикт.
74. Культура і особистість у дослідження Маргарет Мід.
75. Проблема особистісного вибору і сенс життя.
76. Ціннісні орієнтації особистості.
77. Духовний вимір особистості.
78. Мультидисциплінарність вивчення проблеми духовності.
79. Вплив досягнень сучасної науки на уявлення про духовність.
80. Системний підхід до вивчення духовності.